AHJO

1936

4

TOIMITTAJA

YRJÖ KOIVUKARI

Kaksi ihmislaatua

kaksi maailmankatsomusta

On olemassa kahdenlaatuisia ihmisiä, kyllä- ja ei-ihmisiä. Nämä kaksi ihmislajia käsittävät melkeinpä kaikki asiat perusteita myöten eri tavoin. Ei-ihmisiä miellyttää se, mikä kyllä-ihmisille on loukkaus ja päinvastoin. Ei-ihmiset mieltyvät sellaisiin lähimmäisiinsä, joiden kanssa kyllä-ihmiset varovat joutumasta suhteisiin. Ei-ihmiset näkevät jokaisen lähimmäisensä puuhassa vain laskelmaa ja alhaisia tarkoitusperiä. Ei-ihmisten tunnussana on "ei kannata", kyllä-ihmisten "kannattaa." Ei-ihmisten elämänohje on vaatia, kyllä-ihmisten antaa.

On vastakkain kaksi ihmislaatua, kaksi maailmankatsomusta. Tutki, lukijani, kuulutko kyllä- vai ei-ihmisiin. Ja tutki niitä voimia, jotka muuttavat kyllä-ihmisiä ei-ihmisiksi ja joskus myös ei-ihmisiä kyllä-ihmisiksi.

SISÄLLYS:

Nuorison tragedia, *Y. K.*

Lapset kelpaavat meille opettajiksi, *Reino Kunnari.*

Laulujen tulisella vaunulla, runo, *Endre Ady*

Kaksi Lapin näkijää, *Paavo Hynynen.*

Kirjallisuuden 'takatalvi' jatkuu, *Y. K.*

Runoja: *Lauri Autia, Vilho Hyttinen, Paavo Hynynen, Yrjö Koivukari, Eino Pitkäkoski, Lea Sarasto.*

Älkää unohtako teatteria, *J. R.*

Kirja-arvosteluja.

Pakinaa, ym.

AHJO

- ilmestyy v:na 1937 viitenä vähintäin 20-sivuiseksi laajennettuna numerona.
- Tilatkaa, suositelkaa ystävillenne. Lehden tilaushinta Smk. 20:— vk. V. 1936 joulunumero mukaan liitettynä Smk. 25:—.
- Asiamiespapereita konttorista, Oulu, Honkalinna, puh. 1245.

AHJO

NUOREN KANSALLISEN SUUNNAN SIVISTYSJULKAISU

Toimittaja: YRJÖ KOIVUKARI Taiteellinen ulkoasu: MARTTI TARVAINEN

1936 • Syyskuu • No 4

NUORISON TRAGEDIA

Ajassa on romahduksenomaista. Menneen vuosisadan itsepetoksen sokkeloissa harhailevan kaaosihmisen tilalle on astumassa korkeamman tietoisuuden asteelle kohonnut alati selkiintyvä todellisuusihminen. Entiset pyhinä pidetyt arvot ovat auttamattomasti horjahtaneet, mitkään keinotekoiset pönkitysyritykset eivät auta. Vanhat traditionaaliset moraaliperusteet, käsitykset syyllisyydestä ja syyttömyydestä ovat suistuneet ja suistaneet käsityksemme synnistä ja rikollisuudesta. Meillä alkaa olla aavistus kunniallisuuden suojaan turvautuvien yksilöiden rikollisuuteen vajottavan mammonan vallan murtumisesta, mutta näemme myös, miten kahleet kiertyvät lujina uhriensa ympärille. Olemme nähneet kansallisen Venäjän tuhoutumisen, parastaikaa kuulemme tykkien jylinän Espanjasta — voimme todeta näihin kauhistuttaviin päätymyksiin johtaneet syyt, mutta joudumme kysymään järkytettyinä voiko mikään voima vavahduttaa aineen himon jäädyttämiä sydämiä.

Näin on kaksi todellisuutta. On se, miten ns. materialistisen maailmankatsomuksen puolustajat näkevät, mutta on myös toinen, meissä jokaisessa elävä omantunnon elämän lietsomana korkeammasta aatemaailmasta voimansa löytävä sisäinen todellisuus. Nykyajan ihmisen tajunnassa vallitsee näiden kahden todellisuuden välillä synkkä ristiriita, synkkä vastakohtaisuus: syntyy epätoivo, päädytään kommunismiin.

Vanhat suuntaavat katseensa kuolemaan, nuoret elämään, heidän täytyy kyetä katsomaan yli, vaikka olisi noustava jyrkkää vuorta ylös. Tämä tukehduttava paine kaataa raja-aidat saattaen nuorison ymmärtämään toisiaan, minkä puolue- tai maailmankatsomustunnuksien alta he ovatkin pakoitetut suojaansa etsimään. He ovat läpinäkevää nuorisoa, joka nauraa harhoille, tuntee jäisen todellisuuden painon. Mutta he tahtovat elää, tahtovat voittaa, he tilittävät itse kysymyksensä ja uskaltavat sanoa: minä. Ei auta muu kuin kaikkensa uskaltavan u s k o n luoma uskallus ja tietoinen tahto. Näin kasvattaa aika miehiä, lujia, rautaisia tahtoihmisiä.

Y. K.

Lapset kelpaavat meille opettajiksi

Kirkkaat, hymyilevät lapsen silmät — yksi ainoa sana — ja minä näin hänessä kaikki, kaiken mitä minulla ei enää ollut.

Puristin käteni nyrkkiin ja pääni vaipui pöydälle käsieni varaan ja tuo lapsi, hän lähestyi hiljaa, tuli huomaamatta luokseni ja katsoi minuun ja minä näin, tuo lapsi uskoi, uskoi vielä minuun, ei hän epäillyt. Hiljaa hän seisoi, hänen silmiinsä tuli kyyneleet ja hän sanoi vain yhden sanan: "Setä" ja sitten hän meni pois.

Lapsi, rakas lapsi vain sinä tiedät sen salaisuuden, sen ihmemaailman, johon epäuskomme sulki meiltä tien, vain sinä tiedät tuon totuuden: "Kaikki on mahdollista sille, joka uskoo", vain sinä elät uskosta, vain sinun toivosi on kirkas.

Jokainen lapsen sana on credo, se on minä uskon, minä uskon sinusta hyvää. Lapsi on suuri uskossa, lapsen maailmassa ei ole mikään mahdotonta. Tulee aika, jolloin ne, joihin hänen uskonsa oli rajaton, oli epäilyksetön, vievät, riistävät häneltä sielun ja hävittävät parhaimman, mitä lapsi omisti. Kaunis maailma, elämän ihme, on poissa, on raunioita, on kyyneleitä, tuskaa, toiveita, on epäuskoa — ja kuitenkin sinä ihminen kaikkesi menettänyt, katso — ole kirkas, seesteinen; usko, usko kuin lapsi ja silloin sinä näet, vuoret siirtyvät — mahdoton oli mahdollista — ja sinä itket, itket kuin lapsi.

Jokainen, joka vihaa lasta, vihaa sieluansa, vihaa parhainta, katoamattominta, pakenee itseään ja katso, se seuraa kuitenkin kuin varjo, lapsi on omatunto, lapsi on menneisyytemme, lapsi on tulevaisuutemme lupaus. Hänessä syttyy toivo yhä uudestaan, lapsi uskoo ja jaksaa uskoa siihen, missä muiden toivo on sammunut.

Jokainen lapsen sana on sesam, se avaa valtakunnan, joka on rajaton, ääriä vailla, ikuinen ja kaikkialla läsnäoleva. Lapsen antautuminen on täydellinen, se on kokonainen, ehdoton. Lapsi kelpaa lohduttajaksi, lapsi valaa uutta toivoa, lapsi sytyttää uskon, antaa meille tulevaisuuden — antaa uuden sydämen, puhdistaa meidät, lapsi, rakas lapsi.

Lapsen vaikutus, se muuttaa, se uudistaa maailman, se särkee itsekkyyteen kuolleen sydämen, se osoittaa vuoria kohti, korkeuteen se viittaa. Lapsi on ikuisuutta keskellä aikaa, lapsi elää, lapsen sydän tuntee kaiken. Lapsen läsnäolo hiljentää, se virittää hartauden, se herkistää sydämet, lapsi on suurin lahja, se on lupaus siitä onnesta, joka kerran täyttää sydämet, jotka ovat jo multaa.

Näin lapsi kasvaa, hänestä tulee ensimmäinen, hänestä tulee opettaja, esikuva, lapset valloittavat maailman ja kerran on maa heidän ja silloin on totta "das Kinderland", lastemme maa, tuo, josta Nietzsche, tuo filosofi uneksi.

Lapsen silmät, lapsen kasvot eivät salaa, eivät valehtele. On vain yksi tie totuuden valtakuntaan ja se on lapsen silmät, hänen katseensa. Lapsi opettaa meille tuhat asiaa, opettaa sellaista, jota ei opeta neron maailma, eikä ihmisviisaus. Lapsi opettaa alkamaan meitä alusta, alkamaan kaiken alusta, yhä uudelleen ponnistamaan ja unohtamaan sen, mikä on menneisyyttä.

Ei lapsi taakseen katso, vaan aina vain eteen. Ei lapsella ole menneisyyttä, ei liioin tulevaisuutta, hänellä on nykyisyys, on tämä hetki, on täysin, kokonaan ja syvästi. Lapsi alkaa alituiseen ja alkaa alusta. Lapsi ei tunne käsitettä epäonnistuminen, se unohtaa sen, se luo yhä uudestaan ja jatkuvasti maailmansa, jossa se elää, se unohtaa sen, mikä on mennyttä ja riippuu kiinni siinä, mikä on nyt, kaiken se antaa ja se saa kaiken. Lapsi antaa meille oman itsensä, lapsi uudistaa elämän.

Lapsi laukaisee jännityksiä, lapsi yhdistää ja sitoo. Lapsi valloittaa ja uudistaa elämän, lapsi kasvattaa ja tekee vanhasta nuoren. Lapsi tuhoaa itsekkyyden, lapsessa puhuu rakkaus.

Näin kirjoitti kerran eräs isä pojalleen: "Minä annan Sinulle tästä lähtien tunnin arkipäivästäni ja kaksi tuntia sunnuntaistani. Saat käyttää niitä, miten haluat." — Me tarvitsemme lasta ja lapsi tarvitsee meitä. Vain täten toteutuu ihmisyys ja vain näin löytävät ihmiset toisensa.

REINO KUNNARI

ENDRE ADY:)*

Laulujen tulisella vaunulla

VILLIT HEVOSET, HEI VAAN.
KYLKENNE TÄNÄÄN VERILLE HAKKAAN,
TÄNÄÄN OLEN NUORI APOLLO.
HOI, KEN JÄLJESTÄ LÄHTEE?
KEN TULIVAUNUNI SAAVUTTAAKAAN?

HOP, KIMONI: NUORI SYNTI
HOP, HEPONI: TUMMA UNELMA
MURTAKAA, VILLIT HEVOSET,
TÄÄ HARMAA ELÄMÄ,
MURTAKAA TUO MUSTA KUOLEMA.

PYÖRIINNE EI SAA TARTTUA KURA,
LIASTA LOITOLLE KAVIOT VANKAT.
VALO — MAANTIELLÄ, HOI VAAN, HEVOSEIN.
EIVÄT EELLEMME PÄÄSE,
KOSKAAN VOIMATTOMAT ISSAKAT VANHAT.

VANKKURIEN NYTKÄHTELY,
KIROJA PERÄÄN VISKAA, VISKATKOON.
NIINHÄN HEVOSEIN? MISSÄ OOMME JO SILLOIN?
MIKÄ SATTUU ENÄÄ SILLOIN,
UUSIEN LAULUJEN NUOREEN APOLLOON?

Suom. L u m i-S a j ò.

**) Suomentajan Ahjolle julkaistavaksi luovuttama runo antaa valaisevan näytteen Endre Adyn, v 1919 kuolleen nuoremman Unkarin ehkä huomattavimman lyyrikon tuotannosta. Vallankumouksellisuutensa sekä kansansa heikkouksia ruoskivan ivansa vaikutuksesta sai runoilija aikansa porvarillisen yleisön paheksumisen osakseen. Vasta kuoltuaan on Endre Ady tunnustettu ja luetaan hänet nykyisin Unkarin suurimpien lyyrikkojen joukkoon kuuluvaksi.*

KAKSI LAPIN NÄKIJÄÄ

Einari Junttila ja A. E. Järvinen

Lapin kauneus asuu hauraassa kristallilinnassa vaikeasti luoksepäästävän tunturin huipulla, jonne harvat viitat monen jängän ja suon yli johtavat. Lapin kauneus on häipyvää kuin revontulet, se on jumalatar, joka elää vain värikkäät tuokiot aamu- ja ilta-auringossa, mutta joka unessa näkee ihanimmat näyt. Onnellinen se, joka osaa lukea nukkuvan jumalattaren ajatukset!

Tässä muutamia piirteitä siitä taustasta, josta meidän on lähdettävä tutustumaan kahteen Lapin näkijään ja tulkitsijaan, A. E. Järviseeen ja Einari Junttilaan. Molemmat taiteilijat ovat alallaan huomionarvoisia nykyhetken Suomessa, edellinen kirjoittaa ja maalaa, jälkimmäinen on uskollinen siveltimelleen. He ovat ensi tutustumalta samanlaisia esittämistapansa ja tempperamenttinsa puolesta, mutta kuitenkin he loppujen lopuksi kumpikin maalaavat omalla tunturillaan ja heidän välinen etäisyytensä on todellisuudessa odottamattoman suuri. Miten ihmeellistä, juuri Lapin luonnossa tapaamme saman ilmiön, näemme tunturin olevan aivan lähellämme, mutta petettyinä meidän onkin kuljettava kokonainen päivä päästäksemme lumoojan laelle!

Mikä on sitten Järvisen ja Junttilan taiteen suurin eroavaisuus? Lyhyesti sen voisi määritellä seuraavalla tavalla: Järvinen on kuvaajana rauhallinen kertoja, kun taas Junttila vaikuttaa kiihkeältä lyyrikolta. Järvisen tunne-elämä palaa kuumalla, tasaisella liekillä, Junttilassa se räjähtää valtavana intuitivisena näkemyksenä.

— — —

Einari Junttila on syntyperäinen Lapin asukas, Kittilän kasvatteja. Jo aikaisin hänen ihmetteleviin lapsensilmiinsä kuvastuvat valtavakyhmyiset tunturit, hänen kotinsa sijaitsikin Ounasjoen laaksossa tunturien muodostaman puoliympyrän keskipisteessä.

Junttilassa tapahtuu kehitys luonnonlapsen välittömästä kauneudennäkemyksestä taiteilijan varmakätiisin tulkintoihin. Junttila "keksittiin", nostettiin suuri häly hänen ympärilleen, mutta varmasti hän myöhemmin olisi aivan omin voiminkin pystynyt luomaan maineensa. Ellei ennemmin, niin ainakin silloin, kun hän olisi ollut haudassa, poissa kateellisten kilpaveikkojensa näkyvistä!

Täytyy varmasti olla jokin erikoinen avu, joka nostaa kouluja käymättömän Junttilan monen täydelliset taideopinnot suorittaneen maalaajan edelle Lapin luonnon kuvauksessa. Niin onkin. Olipa Junttilan työ muissa suhteissa miten alkeellista tahansa, hän on aina ihailtavan varma hallitsemaan tunturien perspektiivejä ja niiden Lapin kuulaassa ilmassa asettamia arvoituksia. Sitä paitsi hän on rohkea ja taitava värienkäyttäjä. Hänen lapintaulunsa ovat usein miltei vallankumouksellisen kiihkeitä väritystekniikan puolesta. Kuitenkin tämä värien leikittely on mitä tiukinta todenmukaisuutta. Junttila ei purppuroi tuntureitaan turhanpäiten, sillä Lapissa, auringon noustessa ja laskiessa tunturihangilla, välkkyy niin mieletön ja hurja värien leikki, ettei sellaista näe rohkeimmassakaan mielikuvittelussa.

Junttilan taiteellinen purkautuminen on räjähtelevää, revontulia muistuttavaa. Hän ei ehkä näe niin syvälle kuin Järvinen, mutta sen, minkä hän näkee, hän tuntee ja tulkitsee vavahduttavalla, syvällisellä myötäelämyksellä. Hänen tauluistaan kuvastuu ihmeellinen, tunturien maailmasta saatu elämänkatsomus. Syksyisen luonnon omituinen alakuloisuus: vaarat ja tunturit täynnä keltaisia lehtiä ja

punaisia marjoja, samalla kun tätä iloista, värikylläistä mattoa peittää syksyn harmaa ja sumuinen sää. Se on sanoinkuvaamattoman katkera tunnelma, jonka Junttila esittää maalauksissaan milloin kylmän ylimielisenä, milloin koko sielullaan osaaottaen syksyn tragediaan. Katsellessa Junttilan tauluja syksyisestä värien sodasta tuntuu aivankuin kuulisi korvissaan Lapin noitarumpujen salaperäisen äänen. Todellakin, Junttilan maalaus vaikuttaa enemmän musikaaliselta kuin kertovalta.

Mitä sitten tulee Junttilan taulujen taiteelliseen arvoon normaalikriitikkojen silmäkulmasta katsoen, on minun heti mentävä väittämään, ettei hänen taulujensa arviointi, joka suoritettiin hänen Helsingin-näyttelyssään, ole mielestäni mennyt liian pitkälle. Totta kyllä on, ettei Junttila ole mikään valkovartisen koivikon j.n.e. ihanteellinen maalaaja, häneen ei voi käyttää samaa arvosteluasteikkoakaan, ellei haluta häntä tuomita, mutta Lapin luonnon n ä k i j ä n ä hän on omaa luokkaansa.

A. E. J ä r v i s e n elämäntarinan suurin ihme on, että hänestä, helsinkiläisestä nuorukaisesta kehittyy taiteilijana Lapin kauneuden tulkki, jolle salaperäinen jumalatar vähitellen uskoutuu täydelleen. Kiertopolkua tunturin ympäri on Järvisen tie ollut, mutta kukapa etsijä ei olisi joskus kiertänyt ympyrää. Järvisen kiertotie vei kuitenkin hänet vuosi vuodelta yhä ylemmäs, kunnes hän vihdoin saavutti päämäärän, tunturin huipun, jossa viileät tuulet kertoivat hänelle tarinansa.

Järvinen on monipersonainen taiteilija: kirjailija, maalaaja ja kuvanveistäjä. Kirjailijana hän on saavuttanut melkoista menestystä varsinkin värikkäillä luonnonkuvauksillaan. Hän on kehittynyt tasaisesti ja varmasti. Salanimellä kirjoitettu esikoisteos "Erämaan valo" vangitsi jo sivuihinsa useita aitoja Lapin näkyjä. Hänen seuraavat kirjansa "Tapiolan taloissa", "Suurissa metsissä", "Salojen suuria ja pieniä" sekä viimeisin, "Salojen valtias" sisältävät yksinomaan metsästys- ja eläinkuvauksia. Kirjailija saa tunnustusta ja ehtiipä joku arvostelija nimittämään hänet jo Suomen Thomson-Setoniksi.

Järvisen tyylin huomattavin piirre on tasaisuus. Värejä hän akvarellistina käyttää tietenkin runsaasti ja etenee ikäänkuin levein, hätäilemättömin siveltimenvedoin. Järvisen kirjat vaikuttavatkin paikoin suorastaan ikäviltä. Kirjailijana hän ei mielestäni pääse sille asteelle, jonka hän on saavuttanut vesivärien käyttäjänä. Järvisen Lapin evankeliumi lienee niin herkkää, että sen voi yksinomaan silmä tajuta. Suorastaan maagillisella teholla Järvinen tauluissaan tuokin eteemme oman käsityksensä Lapin luonnosta, sen omituisesta kaksikasvoisuudesta, dualistisuudesta. Mutta "Salojen valtiaassakin" näemme välähdyksen tästä opista. Kirjan sankari on Sepelikaula, muuten ainutlaatuinen karhutyyppi kirjallisuudessamme: se on filosofi. Tämä Sepelikaula kulkee koko seikkailunsa ajan kuin sädehtivän Lapin atmosfäärin ilotulituksessa, mutta kirja loppuukin naturalistiseen kuvaukseen karhun toimenpiteistä, ennenkuin se paneutuu talviuneen. Romanttisuuden ja realistisuuden vastakohta!

Entä sitten Järvisen toistaiseksi vähemmän tunnettu taiteilijaominaisuus — Järvinen maalarina. Järvinen maalaa mielellään värikkäitä näkyjä, kuten keväistä auringon nousua tunturilla, mutta yhtä rakkaita ovat hänelle harmaa ja musta, joita hän käyttää raskassävyisissä korpimaisemissaan. Kesän ja talven, valon ja varjon vastakohta!

Kolmannenkin vastakohdan Järvinen on löytänyt, ja se oikeastaan muodostaakin ytimen hänen julistuksessaan. Hän näkee synkän korven, jossa olemassaolon taistelua käydään raivoisasti, mutta jonka syliin saattaa kätkeytyä täydellisen rauhan tyyssija, milloinkaan värähtämätön lammen pinta, jolla joutsen ui kuin toisesta maailmasta laskeutunut haltiatar, tietämättä mitään ympärillään vallitsevasta sodasta. Tai naavainen kuusikko katsoo meitä uhmaavana, mutta toivottomana. Kauempana on sinervänhohtoinen tunturi, jonka lähistöllä vilkkaat väriyhdistelmät leikittelevät. Pessimismin ja optimismin ristiriita, elämänkatsomuksien taistelu, jota taiteilija ei ole vielä käynyt loppuun asti.

Kirjotiukseni alussa vertasin Lapin kauneutta jumalattareen, joka uneksii koko elämänsä. Järvistä voisi sanoa jumalattaren unien selvittäjäksi. Onhan hän omalaatuisella tavallaan nähnyt Lapin kauneuden sekä osannut esittää sen heikkonäköisemmälle suurelle yleisölle. Järvi-

Avatusta pöytälaatikosta:

Myönteisyyden saavuttaminen

Onko ihmisen elämässä mitään niin vaikeasti voitettavaa kuin on kokonaiseen elämänmyönteisyyteen ponnistelu? Onko mitään sen vaikeampaa kuin päästä tajuamaan, miten kaikki iskut, vastoinkäymiset, surut ja epätoivon hetket, jotka elämän taistelussa pimentävät sisäisen valomme, ovat tulleet kestettäväksemme kasvuamme ja vahvenemistamme varten? Ja onko mitään vaikeampaa kuin oivaltaminen, että syyllisyys on meissä itsessämme, että olemme kukin yksilönä vaikutusten siirtymisen, vihan tai rakkauden voimien säteilyn keskus?

Kun pääsemme asteelle, jolloin synkimmänkään epätoivon hetket eivät kykene sisäistä valoamme meissä pimentämään, laukenee meistä demonian valta. Olemme purjehtimassa rauhan valkamaan, mistä näemme maaelämämme todellisuuteen kuin verhojen läpi. Silloin tunnemme, kuinka kaikki pyyteitten täyttämä elämä on pientä, kuinka turhuuden meri on syvä. Ja silloin tunnemme vapautettuina, kuinka kaikki kullalla ostettava on kuonaa. Tähän sisäisen oivalluksen tilaan päästyämme eivät iskut meitä enää murra, vaan vapauttavat, näin muutumme haavoittumattomiksi.

Syntyperän ja luokkakasvatuksen kirous

Ihmisiä painaa vielä syntyperänsä seurauksena saadut luokkakasvatuksen kirot. Jokaisen lapsen kaulaan ripustetaan jo syntyessä kahle, jota hän saa raahata kehdosta hautaan. Näin muodostetaan ylitse pääsemätön muuri eri "luokkien" välille, kuten sanonta kuuluu.

Tämän vuosisadan ihmiset vaistoavat jo kaiken toisilta perusteilta, mutta tämä seikka ei suinkaan päästä heitä vielä lähentymään toisiaan. Entinen materialistinen kasvatustapa aiheuttaa vain yhä vaikeammin parannettavissa olevien "kompleksien", ylemmyys- ja alemmuustunteiden johdosta halveksunnan, vihan, kateuden ja katkeruuden sekasortoon johtavien voimien myllerryksen. Näin kaaos muuttuu yhä toivottomammaksi.

Turvautuminen kristinuskoon

Aikamme vastuuntuntoisimmat yksilöt näkevät jälleen pelastuksen kristinuskossa. Mutta vaistotaan, että passiivinen, kamarissa estetisoiva kristinusko ei ole kristinuskoa, vaan sen väärennystä. Vielä nykyhetken pappi muistuttaa suuresti vanhojen aikojen jesuiittamoraalin täyttämiä kirkkoruhtinaita, jotka täyttivät kukkaroaan myymällä rahasta vaivaisille syntisille armoa ja pelastusta. Ja syvimmältään on kommunismi tämän väärennetyn kristinuskon hedelmä.

Nykyajan ihminen näkee tämän pintapuolisen tekopyhyyden naamarin lävitse ja siksi papiston ja kirkon vaikutus on muuttunut tehottomaksi. Niinkuin rakastava ihminen ei tahraa rakkauden tunnetta huuliensa puheella, vaan toteuttaa sen salaisina tekoina, niin todellinen kristinusko ei ole huulien puhetta, vaan syvää rakkausvoiman nostattamaa tekoelämää ja hengen nöyryyttä, uupumatonta aktiivisuutta. Me tarvitsemme jokapäiväiseen arkielämäämme, sosiaalisille kentille siirtyvää taistelevaa kristinuskoa. Tämän uuden hengen täyttämä papisto ei odota, että poljetut ja sorretut tulevat heidän luokseen, vaan he menevät työväen ja kansan luo, astuvat kärkirintamaan tähän voimaa kysyvään sosiaaliseen taisteluun.

Kristinuskon peruskirjassa on varattu armottomia sanoja luopioille. Siksi emme voi odottaa mitään heiltä, vaan oivallamme, että tämän uuden hengen on lähdettävä nuorisosta, sen on lähdettävä kouluista ja yliopistoista, missä se herättää uudenlaatuisen persoonallisuuskasvatuksen ja levittää säteilynsä koko kansan pelastamiseksi. *Yrjö Koivukari*

---

nen on taiteilija, jonka sisässä vielä monet järkyttävät ristiriidat käyvät suurta, rauhallista painiaan, ponnistellen vuorta ylös, ja josta taistelusta hänen kirjansa kertovat ikäänkuin pommisuojassa kirjoitetut kirjeet rintamalta, mutta hänen taulunsa sitävastoin sisältävät lakooniseen muotoon puristetun viestin hänen palavasta sisimmästään.

On monia taiteilijoita, jotka väittävät ymmärtävänsä Lapin kauneutta ja sen luonnon sielua, mutta kuitenkin heidän teoksistaan puuttuu jotakin: omalaatuinen polaarinen elämänkatsomus. Tämän vuoksi todellisten Lapin taiteilijoiden joukko on harva. Tämän vuoksi Junttila ja Järvinen ovat heistä ensimmäisiä.

PAAVO HYNYNEN

NAINEN—
MIEHEN KOHTALO

Suhteessaan naiseen kirjoittaa mies oman minuutensa historiaa, tilittää itseään, määrää kohtalonsa. Näin on "tähtiin kirjoitettu", toisin ei voi olla — on syvintä tietoisuutta elämässä. Vain kerran elämässään voi mies olla suuri tai vavisuttavan pieni — nainen samoin. Vain kerran arvotaan kohtalomme, me joko voitamme, tai häviämme. Kerran, ei useammin, elämässään voi mies olla aidosti ja eheästi mies — nainen samoin kerran, senjälkeen myödään jo sielu, senjälkeen on se Mefiston.

Nainen voi luoda uudestaan miehen, voi antaa hänelle sydämen, voi herättää hänessä omantunnon, tulemalla hänen omaksitunnokseen. Tällöin on nainen kasvanut tuohon värähdyttävään kohtalonhetkeensä, jonka kenties vain Ibsen on oivaltanut kyllin syvästi: "Sillä sen minä uskon, että nainen on mahtavin olento maailmassa, ja hänen vallassaan on taivuttaa mies sellaiseksi miksi Jumala hänet tahtoo." Tällöin, joko avaudutaan tai sulkeudutaan ikiajoiksi lopullisesti. Ensimmäisen kerran elämässä joudutaan kenties itsetilitykseen, saavutaan tuohon hetkeen, jolloin rippi on todellisuutta, hetkeen, jolloin syntyy omatunto, tai kuolee. Käy tavallisesti kuitenkin näin, kirjoitetaan molemminpuolin vastavuoroisesti nimet proskriptiolistoille, molemmat karkoittavat toisensa, kuolema odottaa, heidän elämässään ei ole ylösnousemuselämää, ei uutta ihmisyyttä.

Nainen merkitsee miehen elämässä aina ratkaisevassa tapauksessa syvähenkisen elämän murrosta, hän merkitsee taistelua, hänestä tulee miehen oikeustajunta, hänen elämänsä tuomioistuin. Miehelle merkitsee nainen tällöin ehdottomuuden vaatimusta. Koska jokaisen ihmisen elämä on epätäydellinen, joutuu jokainen tällöin valitsemaan suhteessaan itseensä joko toden tai epätoden. Valitessamme epätoden, lankeamme sisäisesti, sielumme on myöty ja olemme lähempänä infernoa kuin omantuntomme tuomioistuinta.

Nainen on tuomari, hän on kuluttava tuli, hän joko puhdistaa miehen tai polttaa hänet tuhkaksi, kätkee sen uurnaan ja hautaa sydämeensä — tuon miehen, jonka hän toivoi olevan vain tuhkaa. On syvää sielun tuskaa asettaa oma sydämensä anatomiapöydälle, mutta mies, joka ei suhteessaan naiseen voi tehdä tätä, on kaksinkertaisesti rikollinen. Mies, joka valehtelee naiselle ja häntä tietoisesti pettää, on jo elänyt tuomionsa. Muumion suonissa ei enää virtaa veri, eikä miehen sydämessä, joka on kieltänyt itsensä, enää ole elämää.

Yhteisihmisyys, miehen ja naisen suuri kutsumus on enempi kuin elämä, jossa on yksinäisen filosofiaa, satiiria, komiikkaa ja epäonnistumista. Vapauttavaa ihmisyyttä on vain siellä, missä sisin on yhteistä, eikä vain ulkokohtainen. Sielujen orjuus on kahlehtiva voima kaikkialla, missä ehdottomuuden kaksiteräinen miekka ei ole käynyt läpi sydämen ja ajatusten. Elämää ei luoda ulkoapäin, se on sisäisen ilmausta, sen itsetiedotonta kohtalon logiikkaa.

Ihmissydänten näkymätöntä maailmanhistoriaa kirjoitetaan jatkuvasti ja joka hetki, jokainen sukupolvi kirjoittaa omansa, niin jokainen mies ja nainen kohdallaan, itsetiedottomasti ja syvästi kohtalonsa hetken tullen. Näin kirjoitetaan tragediaa, piirtyy kohtaloita, näkymättömiä ihmiskohtaloita. Palaa kuona ja sydänten kiirastulessa syntyy uutta elämää. Elämä kulkee jokaisen ohi, me tunnemme

Jatk. siv. 13

RUNOT

LAURI AUTIA:

On hyvä ihminen . . .

ON HYVÄ IHMINEN,
JOS TIETÄISI HÄN SEN.
EI VARJO AURINGON,
VAAN AURINKO HÄN ON.

HÄN KAIKEN OMISTAA
JA KAIKKI JANOAA.
SAI SIKSI IKÄVÄN,
KUN IKÄVÄ ON — HÄN.

NÄIN IÄT ITSEÄÄN
HÄN ETSII, SYDÄNTÄÄN
EI LÖYDÄ IHMINEN,
ON PELKO VIENYT SEN.

ON PITKÄ PELON TIE
JA SIKSI LYHYT LIE
TÄÄ SATU: IHMINEN.
JOS TIETÄISI HÄN SEN . . .

VILHO HYTTINEN:

Multa ja minä

JALKANI PALJAAT
TUNTEVAT AAMUKOSTEAN
RUOHON.

VAVAHDAN.
LAPSUUSHÄMYNI ALTA
MIELLE KUMMA JA SULO
NOUSEE RINTAAN.
MAA, SINÄ LEMPEÄ
HUUDAT PUOLEESI MUA.
LIHAANI OLET,
SIKSI EN PELKÄÄ.
MAA, OLET MULLE
ELÄMÄN, SYNTYYMÄN MULTA.

Laulu kuolemalle - elämästä

MIKS' ITKEÄ
AIN ÖITÄ, RISTINPUITA.
EI YLIN JUMALA
KAI ETSI LUITA,
KUIN HAUDANKAIVAJA.
HÄN ENIN MUITA
ON ELÄMÄ.

ON KUOLEMA.
EI ELÄMÄLLE RIITÄ
VAIN OLLA IHMINEN,
MYÖS SIELU SIITÄ.
JA KUKAT HAUTOJEN
EI MEITÄ KIITÄ,
VAAN SIELUA.

Sotalaulu

TERÄSTÄKÄÄ SILMÄNNE, MIEHET,
NÄKEMÄÄN LÄPI SUMUN
KIRKKAAN VALON TIEHEN.

TERÄSTÄKÄÄ KORVANNE. TIEN
VARRELTA KUULEN JO LAULUN
SUMUN SEIREENIEN.

SYDÄMIINNE ASETTAKAA, VELJET,
VALON TAHTO JA POIS
TURHAN SÄÄLIN TELJET.

MARSSIMMEHAN VALOA KOHTI.
SYNTYMÄMME TAIVAALLA
SEN TÄHTI HOHTI.

ELÄVÄT

EINO PITKÄKOSKI:

Alemmuus

OLEN KYLMIEN KARUJEN MAIDEN
ROTU.
ALEMMUUTENI AURINGON NÄKEE
HARVOIN.
MUTTA PIMEÄÄN EIVÄT SILMÄNI
TOTU:
OMAN KOHLONARPANI ITSE
ARVOIN.

JA SE ARPA LANKESI YLITSE
KÄYDÄ
MONEN RUBICONVIRRAN, SYVÄN JA
VUOLAAN.
NIIN, HEIKKOUS, SALAA JÄYDÄ,
JÄYDÄ:
LYÖT HAMPAASI KASVAVAN TUN-
NON SUOLAAN.

ALEMMUUTENI, ALLA TAIVAAN-
HOLVIN
SINUT POLTAN TAHTONI ROVIOLLA.
EN ENÄÄ KULJE NÖYRIN POLVIN.
VALONPIIRISSÄ OIKEUS ON MINUN-
KIN OLLA.

Paine

1.

VUORTEN ALAINEN MYRSKY
LAULAA SÄVELIN MUSTIN —
KUULUMATONNA.

PAINO HARMAJAN KIVEN
JÄÄTÄÄ HEHKUVAN TULEN
AHDISTAVAKSI.

VUORTEN ALAINEN MYRSKY,
SYVÄN AHDISTUSSÄÄNI
HILJENE EI —.

2.

KARU SIELUNI: GRANIITISTA,
KOVAA JA HARMAATA VUORTA,
KUOLLEEN TÄHDEN KUORTA
KYLMÄSTÄ METEORISTA.

TURHAAN, HAKKAAJA SIELUN-
KIVEN,
LOUHIT KALLIOPINTAA,
TYÖS EI ANKARAN HINTAA
PALKITSE KULLANHIVEN.

Synteesi

TAJUN SEINÄÄN HIMMEÄÄN
KÄSI NOUSI PIIRTÄMÄÄN.
SANAN YHDEN PIIRSI VAIN:
TOTUUS VÄLKKYI KIMALTAIN.

Älkää unohtako teatteria!

Näin syksyn tullen kääntyvät mietteet pakostakin alkavaan talvikauteen ja sen rientoihin. Sen tuntee erittäinkin iltaisin kadulla liikkuvien ihmisten runsaudesta. Kaikki nuo iltaisin liikkeellä olevat ihmisyksilöt etsivät jotakin. . . Moni ei itsekään oikein tiedä, mitä hän kaipaa, mikä häntä ajaa ehkä päämäärätönnäkin harhailemaan. Kaikissa näissä polttaa syvimmällä jonkun tietoisen tai alitajuisen tarpeen tyydyttämisen halu. Siksi juuri kuulee monen sanovan: "Elämä on tylsää. Olen henkisesti ja ruumiillisesti väsynyt". — — On keksitty patenttikeinojakin asian auttamiseksi. Mutta, koettakaapa teatteria.

Miksi teatteria? Eivätkö elokuvat ole paljon paremmat ja monipuolisemmat kuin teatteri? Eikö näin ollut asianlaita vielä muutama vuosi sitten? Filmin kehitys on ollut tulivuoren purkauksen kaltainen, joka on tunkenut tieltään esteet, tukahduttaen allensa huonoa, jos hyvääkin.

Näin on teatteri ollut unohdettuna elokuvan häikäisemänä. Teatterien tuolirivit ovat huokuneet omaa tyhjyyttään, näyttämöiden kassat kutistuneet olemattomiin ja — taso laskenut. Näistä asioista on kirjoitettu jo niin paljon, ettei ole tarvis enempää toistaa. Ihmiset valittavat tylsyyttä ja väsymystä. Ja kuitenkin on asia niin, että hyvän näytelmän nähtyään voi todella sanoa kokeneensa jotakin välitöntä, sanoa olleensa kiinteässä kosketuksessa toisen maailman kanssa, jossa elävä, todellinen ihminen, kanssamme iloitseva, kanssamme herkästi tunteva ja kärsivä ihminen on meille puhunut, meihin sähköistävästi vaikuttanut ja pannut mielikuvituksemme ja ajatuksemme liikkeelle. Kyllähän hyvät filmit voivat meihin väkevästi vaikuttaa, mutta kuva on sittenkin kuva, vaikka se liikkuu, puhuu, nauraa tai itkee. Filmiä katsellessa ei voi syntyä sitä välitöntä, herkkää vuorovaikutusta, mikä oikeassa hyvässä teatterissa voi syntyä yleisön ja näyttelijän välille. Vuorovaikutus on dynaaminen. Katsojien myötätunto voi saada näyttelijät ihmeellisiin suorituksiin, yleisöllä on voimakas suggeroiva kyky, niinkuin oikealla näyttelijällä täytyy aina olla yleisöön nähden. Paitsi, että filmissä kone särkee elävän vaikutustehon, on huomautettava, että näyttelijän on lisäksi vaikea kohota suggeroivaan eläytymistilaan syystä, että niin kauan kuin filmit kuvataan tähänastisten menetelmien mukaan etupäässä studioissa ja lisäksi kohtaukset useinkin aivan eri järjestyksessä, kuin mitä ne valmiissa kopiossa ovat. Filmiä katsoessa voivat lisäksi filmin liikkeen aiheuttamat välähdykset, liian lähellä valkokangasta istuminen tai muut tilapäiset seikat saada katsojan katseen ehkä herkässäkin kohtauksessa kiinnittymään "kankaan" pintaan — ja selvä *kuva*vaikutus on syntynyt ja ajatus voinut luiskahtaa jopa filmistudioonkin. Luonnollisesti usein teatterissakin muistaa, että "tämähän on vain teatteria", mutta ovathan sentään näyttelijät oikeaa lihaa ja verta ja syvyysvaikutelma näyttämöllä on aina vahvempi.

Oululaisena olen useaan kertaan joutunut ajattelemaan erikoisesti juuri Oulun oloja. Tuskin tarvinnee enää todeta, että taiteelliset pyrkimykset Oulussa eivät pääse elämään. Haaveillaan kyllä valistustalosta, kaupungin orkesterista, esiintyvistä laulukuoroista jne. Yleensä kuulee sanottavan: ainesta olisi, mutta ei johtajia eikä — pääomaa. Mutta missä on asian ydin, m i k s i ei ole edes yrittämiseen uskallusta?

Saadakseni kuulla, mitä teatterimies tällä hetkellä sanoisi asioista, käännyin tätä nykyä Oulun ainoan teatterin, Oulun Näyttämön johtajan, hra Urho Lahden puoleen. Luonnollisesti tuli keskustelun aiheeksi alkavan näytäntökauden ohjelmistokin. Johtaja Lahti esitteli niitä seik-

koja, mitä on pidetty silmällä alkaneen näytäntökauden ohjelmistoon kappaleita valitessa. Kunkin kappaleen edut tullevat kuitenkin esiin niitä esitettäessä ja arvosteluissa, joten tässä riittänee maininta, että johtajan ja näyttämön vakaana haluna on esittää aina mahdollisimman täysipainoista ja arvokasta. Kukin näyttelijä esittää niin hyvää kuin voi. Teatterin tason kohottaminen on kaikilla pääasiana.

Kysymykseen, millä tavalla sitten tasoa pyritään nostamaan, vastasi hra Lahti käymällä eri puolilta selvittelemään asiaa. — Johtajaa aina tarvitaan, se on selvä. Johtajan ei aina tarvitse suinkaan olla paras näyttelijä, mutta kyllä johtajakyvyiltään paras. Johtaja lähinnä seuraa näyttämönsä tasoa, pitää sen ajan tasalla, määrää suuntaviivat ohjelmistolle ja pääasiassa valitsee sen. Hänellä on tärkeä tehtävä kokonaisuuden ja sointuisuuden muovaamisessa. Hän voi antaa näyttelijälle suuntaviivoja ja katsoa, mitä tämä saa osastaan irti. Ellei tulos tyydytä, hän joko karsii ja hioo särmiä tai lisäilee ja korjaa. Johtajan tulee tässä tason kohottamistyössä rohkaista yksityisiä näyttelijöitä, neuvoen ja opastaen tai tarpeen tullen olla ankarakin. On pyrittävä esittämään mahdollisimman kokonaista. Nykyisenä aikana täytyy kuitenkin saada nopeastikin valmista ja siksi voi joskus päästä ehkä vähemmänkin viimeisteltyä parrasvaloon. Mutta tingeltangeliasteelle ei johtaja saa päästää teatteriaan vaipumaan ja, lisäsi johtaja Lahti vakavissaan: "Ennen menen raskaaseen ruumiilliseen työhön, ennen kuin suostun näyttelemään tingeltangelia".

Teatterin tason kohottamiskysymyksen yhteydessä johduttiin myös keskustelemaan, mitenkä olisi paras suhtautua n.s. teatterivierailuihin ja yksityisten näyttelijöiden vierailukäynteihin. Johtaja Lahden mielestä on kyllä hyvä, jos joskus virkistykseksi näitä tapahtuukin, mutta jos niitä liiaksi viljellään, voi käydä niinkuin joillekin teattereille on käynytkin, että ne itse joutuvat siitä kärsimään, kun yleisö on tottunut aina uusiin vierailuihin.

Kun vihdoin tultiin tunnettuun valistustalokysymykseen ja teatterin taloudelliseen puoleen, huoneisto- ja välineasioihin, jouduttiin keskustelussa kulkemaan pääasiassa samoja polkuja, kuin mitä aikaisemmin sanomalehtihaastatteluissa. Mainitsen vain, että näyttämön johtajan mielestä nykyinen "puolueeton" teatterijärjestelmä lienee paras, sillä yksi teatteri, joka palvelisi vain joko varakkaampaa kansanosaa tai vain työväestöä, ei pysyisi nykyisin pystyssä. Teatterille ja välillisesti teatterissakävijöille on aina eduksi, että kannattajapiiri on mahdollisimman laaja. Ohjelmiston sanoo johtaja valitsevansa siten, että se olisi mahdollisimman tasapuolinen, että se tyydyttäisi kaikkia kansanosia.

Ja lopuksi johtajan mielipide valtion ja kunnan avusta. Mitä enemmän yhteiskunta vaalii sivistyslaitoksiaan, sitä korkeammalla tasolla se osoittaa olevansa. Kun kunnallismiehet ja muut asiaan vaikuttavat henkilöt huomaavat, että teattereilla on todellinen, vakava taiteellinen työ kysymyksessä, sitä mieluummin ja runsaammin he tukevat näitä laitoksia.

— — — —

Missä on siis syy teatterissakäynnin laimeuteen? Koetetaan tehdä tunnollista työtä, mutta sittenkin? — Lienee niin, että asiantila ei parane ennenkuin valistustalo saadaan. Mutta silti, älkää unohtako teatteria! — Teatteri kehittää meitä, vaikka emme voisikaan oikealla tavalla heti analysoida näkemäämme. Alitajunta suorittaa kyllä oman analyysinsa ja me opimme eroittamaan hyvän huonosta ja ymmärtämään paremmin ihmistä ja todellista elämää.

J. R.

Toimituksen huomautus

Tuntuu siltä, että kun kerran teatteri-, ja paikalliselta kannalta erikoisesti Oulun teatterikysymys otetaan käsiteltäväksi, on asiaan suhtauduttava vähän suuremmalla vahvuudella ja radikaalisuudella.

Oulun Näyttämön johtaja on tehnyt erinomaisen palveluksen teatteriasian eteenpäin viemiseksi suostuessaan ilmaisemaan ajatuksiaan Ahjon haastattelijalle, vaikkakaan ehkä hänen käsityksensä teatterin tehtävästä ei vastaa käsitystämme asiasta. Tai onko niin, että haastattelun laatu paljastaa itsetiedottomasti teatterin johtajan vaikeudet? Ymmärrämme, että siinä "kultaisen keskitien" veret-tömyyteen vajottavassa olotilassa, missä Oulun Näyttämön on nykyisin eräänlaisena "hallituksen" teatterina pakko toimia saadak-

seen apurahoja, joutuu teatterin johtaja suuriin vaikeuksiin jo näytelmien valintaan nähden, kun täytyy kumartaa oikealle ja vasemmalle ja yrittää miellyttää kaikkia. Mielestämme teatterin tehtävä ei ole ole vain kansan huvittaminen ja taiden autinnon tarjoaminen, vaan teatterin samoin kuin kaiken voimakkaan taiteen tärkein tehtävä on kulttuurin uudistaminen ja näin kunkin ajan henkisen elämän syventäminen. Emme tarvitse mitään suuntateatteria, vaan tarvitsemme radikaalisesti taiteellista teatteria, joka uskaltaa näytelmävalinnassaan sivuuttaa sovinnaisuus-, puolue-, ennakkoluulo-, y.m. toisarvoiset näkökohdat ja joka vain silloin tarjoaa myös näyttelijöilleen voimaa ja luovaa kykyä kysyviä tehtäviä. Jokaisella teatterilla täytyy olla joku tai joitakin yleisön suosikkeja, joku huippukyky, jolle varataan lahjojensa mukaisia tehtäviä. Samalla voidaan myös heikommille näyttelijöille varata esim. näytäntökauden kuluessa joku laatunsa mukainen huomattavampi tehtävä, johon näyttelijä saa riittävän valmistusajan.

Demokratia teatterissa tietää teatterin kuolemaa, tietää siirtymistä yleisön kannatuksesta apurahojen kannatukseen. Ja mielestämme johtaja on se melkeinpä teatterin jumala, joka herättää näyttelijöissä voimat elämään tai sammuttaa.

Siirryttäessä koskettelemaan erikoisesti Oulun oloja, on murheella todettava, että Oulu on jäässä. Täällä ei mitään uskalleta, vaan lasketaan ja nahistetaan ja näin joudutaan yhä syvempään passiivisuuden ja henkisen kuivettumisen suohon ja heikennetään tulevaisuuteen nähden myös taloudelliset mahdollisuudet. Oulu samoin kuin yleensä pohjalainen kansa tarvitsee raskaita, syvältä kouraisevia otteita ennen kuin asiat oivalletaan. Kerta kaikkiaan on todettava, että nykyinen Oulun Näyttämön huoneusto työväen talossa on sekä näyttelijäin että yleisön kannalta jokseenkin sietämätön. Se ei vedä, vaan karkoittaa. Jos teatterin siirtyminen toiseen huoneustoon, aiheuttaa esim. toisen teatterin, s.o. varsinaisen työväenteatterin syntymisen, ei sen pitäisi ketään peloittaa vaan päinvastoin. Oulu tarvitsee kyllä jo kaksikin teatteria ja silloin syntyisi terve kilpailu teattereiden taiteellisesta täysipainoisuudesta.

'Kirjallisuuden takatalvi' jatkuu

"Uusi, nykyaikainen romaanimme on epä-älyköäs, nousukasmaisesti hienosteleva, vanhoillinen, moraaliltaan sovinnainen, pintapuolinen ja turmeltuneiden mielikuvien kyllästämä. Siitä puuttuu aktuaalinen kriitillisyys, tietopuolinen sivistys, älykkyys ja taisteleva iskuvoima, rohkea, sovinnaisuuksia murskaava eetillisyys, kulturellit traditiot sekä — täydellisesti — syvälleluotaava, uudenaikainen, kaavoista vapautunut, tieteellisesti koulittu ja samalla emotionaalisesti toimiva psykoloogininen ihmistuntemus."

(Olavi Paavolainen, Suursiivous.)

Näin Paavolainen v. 1932. — Olemme huomanneet, kuinka terveellinen Paavolaisen teos on taas uudelleen tutkittavaksi. — Voimme todeta, että tällä välin on kuljettu yhä pitemmälle kahta eri suuntiin vetävää, alati syvenevää kuoleman virtaa. Toisella puolen karkea, animaalinen, vihan lähteestä voimansa saava proletääriromaani, proletäärirunous, toisella puolen taantumuksellinen, tekopyhästi sievistelevä, latteudessaan sietämättömäksi muuttuva porvarillinen romaani, porvarillinen runous. Toisin hetkin tuntuu siltä, kuin elävyys, todellisen terveen eetillisyyden luoma vapaustahto olisi taiteesta kokonaan kuolemassa. On uhkaamassa kaavoihin kangistuneen kuningas Rahan luoman terrorin ja diktatuurin yö — yhtä kauhistuttava tulkoon se vasemmalta tai oikealta.

Meidän ei tarvitse syventyä tutkimaan syitä. Tarvitaan myrskyä, todellisen ukkosen puhkeamista. Tämän maan porvarillinen kustantaja, porvarillinen kritiikki, porvarillinen sivistyneistö paljastaa nöyräselkäisyytensä siinä, kuinka tavat-

Jatk. siv. 13

LEA SARASTO:

Tunturilla

VAJOS LAAKSO JO ALLE
KERA KUKKASTEN.
YHÄ KORKEAMMALLE!
JÄTÄN KAUAS SEN.
YHÄ YLEMPI RINNE
YHÄ KARUMPI LIE.
EI KIIPEÄ SINNE,
EI JUURRU TIE
SUVEN KUOHUVAN, TUOREEN,
VÄRIT KUKKASIEN.
NE NÄÄNTYVÄT VUOREEN,
MUT KAIPAA EN.
VAIN KORKEIN ON KORKEIN
MÄÄRÄNPÄÄ,
JOS ONKIN SE AUTIUS, HANKI,
JÄÄ.

PAAVO HYNYNEN:

Maailmanloppu

TULI TUULI. JÄRKKYVI MANNER.
SUMUPILVET PIIRITTI MAAN.
IKIVUORTEN HUIPUT JO HORJUI,
NE TAISTELI PAIKASTAAN.

KUMMITUS KARVAISIN KÄSIN
AURINGON TAIVAALTA VEI.
IHMISET HAUTOJA HAKEE —
MAAPALLOSTA PALAA EI!

Tiedä tiesi!

SE ONKO MIES, KEN SEURAA
TOISTA MIESTÄ,
MUT MITÄÄN TIEDÄ OMASTA EI
TIESTÄ?

VAIN KORPPIKOTKA SYÖPI SILMÄT
VAINAAN.
ON SAMAA SAADA TOISEN SIELU
LAINAAN!

Jatk. siv. 12

toman pitkälle se myy sieluaan rahan tähden — ja näin ei vain taiteen, vaan koko kulttuurin ja kansallisen elämän syvimpiä arvoja. — Paavolainen heikkouksineenkin on tehnyt syväkyntöä, joka valmisti hänelle itselleen hedelmällisyyttä ja siunausta tuovan sisäisen yksinäisyyden ja joka on polttanut jälkensä tämän maan terveimmän, elinvoimaisimman nuorison tajuntaan ja avannut siellä teitä selvenevillе vesille. —

Suuri taide ei tiedä mitään porvarillisesta tai proletääristä, on vain ihminen ja elämä, elämän keskellä taisteleva ihminen, jonka rehellisen psykoloogisen tiedon pohjalta nouseva uuden aikakauden ja uuden hengen täyttämä kirjallisuus on ilmentävä. Me odotamme ja — vaadimme rahan ja puoluevallan kahleiden murtamista. Sitä vaatii tämän kansan eheytymisen ja sisäisen elinvoiman pelastaminen.

Y. K.

Jatk. siv. 7

sen syvästi ja väkevästi, se ilmestyy ja se katoaa — mekin katoamme.

Mies ja nainen muodostavat olemassaolon suurimman kohtalonyhteyden. Näin syntyy kulttuuria, syntyy uutta ja odottamatonta, elämä kulkee ohi ja se lahjoittaa, jakaa runsauttaan, se löytää ja uudistaa meidät, se vie yli kuilujen ja avaa tiet; avautuu tie vapauteen ja ylösnousemuselämän todellisuuteen.

Laboulaye oli oikeassa nähdessään totuuden: "Naiset ne luovat ihmissuvun" ja Monrad vaistosi oikein, hänen psykologiansa oli aitoa, kun hän näki tämän: "Nainen on suuri yhteiskunnallinen voima. Hiljainen ja tuntematon ja näkymätön hänen vaikutuksensa — ja toisin ei saisi ollakaan — mutta se tulee näkyviin kaikkialla yhteiskunnassa ja vaikuttaa salassa kuten maan hämärät, salaperäiset voimat."

R. K.

KIRJOJA

Kaksi suurta vuosisataa

Eino Railo: YLEISEN KIRJALLISUUDEN HISTORIA. IV osa. WSOY.

Tohtori Eino Railon *Yleisen kirjallisuuden historia*, josta äsken on valmistunut neljäs laaja nide, on suomalaisen kirjallisuustieteen huomattavia saavutuksia. Siitä on muodostumassa rohkeasti suunniteltu ja vaativat mitat täyttävä synteesi maailmankuvien muodostumisesta ja vaihtumisesta antiikista nykypäivään saakka. Teokselle on ominaista tunnollisuus ja tarkkuus, asiatietojen uuttera muistiinmerkitseminen, eräänlainen kronikoitsijan hillitty ja kodikas esitystapa, joka uupumatta seuraa kehityksen mutkittelevia teitä ja luo siten täyteläisen kuvauksen kunkin aikakauden pyrkimyksistä ja sisällyksestä.

Railon käyttämän metodin tarkoituksenmukaisuudesta voi kuitenkin olla eri mieltä. Useimminhan kirjallisuushistoriallinen kuvaus keskittyy johtavien persoonallisuuksien ympärille. Sillä lopultakin kulttuurihistorian takana, ihmishengen liikunnan takana on vain yksi tekijä: ihminen, persoonallisuus. Kulttuurihistoria ja ennen kaikkea kirjallisuudenhistoria on viime kädessä persoonallisuuksien historiaa. Se on tietysti myöskin joukkoliikunnan, taloudellisten, yhteiskunnallisten ja valtiollisten tekijöiden historiaa, mutta tuon kaiken takana, kehityksen liikkeellepanevina voimina ovat sisäisesti voimakkaat persoonallisuudet. He ovat inhimillisiä säteilykeskuksia, joista aikakauden kollektiivinen sielu, eräänlainen yhteistajunta saa kiihokkeensa.

Railon käyttämä metodi luo kuvan kirjallisuuden historiasta katsottuna vertailun ja samanaikaisuuden perspektiivistä. Se on esitys lähinnä tuosta "yhteistajunnasta". Hän seuraa filosofian, lyriikan, romaanin ja draaman kehitystä erillisinä ja luo täten eräänlaisen poikkileikkauskuvan kirjallisista ilmiöistä. Loppujen lopuksihan tämäkin metodi vie samaan, joskaan ei aivan selkeästi, antaa kuvan persoonallisuuden merkityksestä inhimillisen liikunnan historiassa, mutta on kysymyksenalaista, onko se tällaisessa yleisteoksessa tarkoituksenmukainen.

Nyt ilmestynyt neljäs osa kuvaa kahta suurta vuosisataa: klassisismin 1600-lukua, sekä valistuksen ja romantiikan 1700-lukua. Jälkimmäinen on ainakin tähän asti ollut meidän ajallemme läheisempi. Onhan viimeisten sukupolvien maailmankuva suuressa määrin syntynyt Voltairen, Montesquieun ja Rousseaun vuosisadan herätteistä. Tuo epäilyn, vapautuksen ja vallankumouksen vuosisata on hämmästyttävän voimakkaasti määrännyt koko 1800-luvun ihmisten maailmankatsomusta. Valistusmiesten kritiikki järkytti uskon, varhaisromantikot vapauttivat tunteen, ja Ranskan vallankumouksen miehet heittivät ilmaan nuo kokonaista vuosisataa hurmanneet ihanat sanat: vapaus, veljeys, tasa-arvoisuus. Ja mitä on aika jälkeen Ranskan vallankumouksen ollut muuta kuin noiden monesti väärinkäsitettyjen sanojen epätoivoisia soveltamisyrityksiä todellisuuteen.

1600-luku on pysynyt vieraampana. Senjälkeen kun romantiikka antoi oikeutuksen sydämen vaatimuksille, tuo jäyhän hovietiketin ja kylmien velvollisuussääntöjen vuosisata on tuntunut oudon vieraalta. Mutta nyt tuntuu kuitenkin kuin olisi ilmassa jälleen jotakin Corneillen sankaruudenpalvonnasta, jotakin voimakkaiden eetillisten vaatimusten hengestä. Irtipäässyt individualismi epäiltyään kaikkea, kiellettyään kaiken, uskallettuaan rikkoa kaikki rajat palaa meidän vuosisadallamme keskihakuiselta retkeltään takaisin ihmisen sisäiseen, uskon ja velvoitusten maailmaan.

Tässä ei ole tilaa lähteä lähemmin seuraamaan Railon esitystä, näistä kahdesta kulttuurikehitykselle tärkeästä vuosisadasta. Lukija, joka ottaa käteensä tämän teoksen viehtyy varmasti seuraamaan suomalaista kirjallisuudentutkijaa hänen retkellään velvollisuudentunnon ja vapaudentunnon kahteen niin erilaiseen vuosisataan.

SAKARI VAPAASALO.

Välipala

F. E. Sillanpää: VIIDESTOISTA. Muistoja, kertomuksia, kuvauksia. — Otava. 1936.

Viimeksi ilmestyneessä teoksessaan Sillanpää tarjoaa lukijoilleen kokoelman ennemmin julkaistua, sekä tällä että tuollapuolen Pohjanlahden painetuksi tullutta, mutta huolimatta tällaisesta "uudestaan lämmittämisestä" sisältyy näihin muistelmiin ja kuviin paljon tuoretta ja nautittavaa kertomataidetta. Joukkoon on kieltämättä päässyt liiaksi tilapäisluontoistakin, jolla ei ole painavuutta taiteellisessa mielessä; kulttuurihistoriallisina palasina ne saattavat kylläkin puolustaa paikkaansa.

Nämä muistelmat ovat syntyneet vuosien varrella milloin minkin tunnelman esille loihtimina, joten kokonaisuutena sarja kieltämättä vaikuttaa epätasaiselta, jopa viimeinen "Kuoleva runoilija puhuu." — muistokirjoitus jollakin tavalla Sillanpään luonteelle yllättävältäkin. Täytyy kuitenkin heti myöntää, että sellaiset kuvaukset kuin "Syyssade", "Tähtien palatessa" ja nuorimman pojan kuoleman kouraisevan tunnelman vallassa kirjoitettu "In memoriam" ovat taiteilijan herkällä kädellä ja psykologisella intuitiolla luotuja mestariteoksia.

"Syyssade" rakentuu samaan kompositioon, mitä Sillanpää muulloinkin on käyttänyt, nimittäin tuohon samanaikaisuuden voimakkaaseen keskittämiseen. Hän sieppaa ajan virrasta katkelman ja osoittaa, kuinka paljon ihmiselämää tuohonkin kiitävään hetkeen sisältyy. Syksyinen tihkusade on se kehys, mihin hän sijoittaa katkelman sekatyömies Plyymin ja muonamies Niämisen elämänkohtaloa. Ajan ja maiseman metafyysillinen tunnelma muovaa sen ympäristön, missä nämä ihmiset elävät lauantaihetkensä, kohokohdan arkipäiväisen työnsä lomassa. Plyymin ukko on kaikessa poroporvarillisuudessaan elämäntaiteilija, joka vaatimattomissa oloissaankin, vuosien kuluessa omaksumaansa tapaan, nauttii lauvantai-illan tunnelmasta. Niäminen on täysi luonnonlapsi, tuota tyyppiä, johon Sillanpää niin mielellään palaa ja johon hänen myötätuntonsa nytkin kohdistuu. Jurona, pohjaltaan hyväluontoisena, vaikkakin riehahtelevana, hän elää päivästä päivään vaistojensa kuljettamana ja tekemättä juuri omia alotteita. Onhan niitä kohokohtia Niämisenkin elämässä ja kun kohtalo tällaisen elämänriemun hetken hänelle tarjoaa, niin se onkin eri huminaa. Hän nauttii siitä luonnonlapsen välittömyydellä täysin siemauksin, ei nautiskelemalla, kuten tuollainen pikkusieluinen Plyymin äijä. Nyt hänen vaimonsa makaa kuolemansairaana, ja Niäminen käsittää, että pian on joku uusi vaihe hänen elämässään alkava. Viekööt omat vietit ja toisten tahto hänet mihin suuntaan sitten vienevätkin. Sillanpään voima ja mestaruus piilevät intuition voimassa ja kuvauksen lyyrillisessä kauneudessa, joka lämmittää ympäristön synkkyydestä huolimatta.

Toisaalta tämäkin kirja vahvistaa niitä kielteisiä puolia, jotka Sillanpään tähänastinen tuotanto on paljastanut hänen kirjailijalaadussaan. Häneltä puuttuu kyky kuvata älyllisempiä elämänkohtaloita, sitä maailmaa, missä ajatus ja tahto vaikuttavat. Hänen ihmisensä eivät ole kehiteltyjä ja kirkastettuja täyteen karakteristiikkaan, vaan hän jättää ne ikäänkuin lukijan itsensä viimeisteltäväksi. Monisärmäisemmät luonteet, ne jotka elävät lähempänä kulttuuria, eivät saa hänen ymmärtämystään eikä myötätuntoaan. Myöskään huumorin kultaavaa ja lämmittävää lahjaa ei Sillanpää tunnu saaneen osakseen. Tarkoitamme sitä suurta huumoria, josta eivät kyyneletkään koskaan ole kaukana ja jonka rinnalla Sillanpään huumori on "hevosen leikkiä". Sitä elämänymmärrykseen pohjautuvaa ominaisuutta, joka meidänkin kirjallisuudessamme vain Kivellä, Lehtosella ja Aholla tapaa.

Tällaisia mietteitä tuo mieleen Sillanpään viidestoista opus, jota kokonaisuutena ei ole arvosteltava hänen tuotantonsa parhaimman joukkoon kuuluvaksi. Siinä on liian paljon sellaista, mikä ei ole värähtänyt esiin elävästä tunteesta, ja niin ollen ei saa lukijaakaan herkistymään. Meillä on oikeus odottaa Sillanpään asemassa olevalta kirjailijalta vain täysipainoista kirjataidetta, eikä mitään "päiväperhoja", jotka sittenkin ovat unhoon joutavaa ja joutuvaa. Lukijakunnan kantajoukolle tämäkin kokoelma on tervetullut odotellessaan opus 16. ilmestymistä, johon se asettaa oikeutetusti jo suuremmat vaatimuksetkin.

PERTTI JUVANI

Nuoren runon kirkas pulpahdus

Lea Sarasto: HAVUSEPPELE. — Otava 1936.

Lukiessa Lea Saraston runoja nousee lukijalle selvä tunto siitä, että nämä runot ovat saaneet mehunsa ylevämmästä ilmapiiristä kuin on se, etupäässä pelkän aistivoimaisen,

vitaalisen elämäntunnon täyttämä runon maaperä, mistä viime vuosikymmenen nuoren sukupolven, varsinkin naisten tuottama runous suurelta osalta nousee. Lea Saraston sisäinen silmä ei tyydy tuijottamaan yksinomaan aistielämään, maahan, vaan hänen runoilijasilmänsä tähtää alati korkeammalle, saavuttamattomaan. Näin hänen, usein sangen "ohuilta" vaikuttavissa säkeissään, samalla kuin hän hallitsee ihailtavalla, usein musiikillista poljentoa lähenevällä varmuudella vielä tosin verrattain ahdasalaisen runomittansa, väreilee hienostuneen eetillisyyden taustaa vastaan nuoren tytön sisäinen ehdottomuus ja luja itsenäisyystahto sekä samalla keveän herkkä esteettinen maalauksellisuus. Näissä runoissa on jotain vanhan runouden henkeä, sanoisinko kristallisoituneen runon sisäistä nöyryyttä ja aristokratiaa.

Lea Saraston runot, vaikka ne eivät sisällä vähimmässäkään määrässä mitään ohjelmallisuutta, vaan ovat kummunneet nuoren runontekijn kuumavaloisen inspiration kirkastamasta, puhtaasti subjektiivisesta tunteesta, ovat kuitenkin eräässä mielessä viite heräämässä olevaan uuteen lyriikan suuntautumaan, jota on tervehdittävä ilolla. Lea Sarasto tehostaa usein omaa itsenäisyyttään ja ehdottomuusasennettaan. Näin näiden ulkonaisesti vähäeleisten runojen takaa saatamme aavistaa, varmaankin kaikkien aikojen, mutta ehkä erittäinkin meidän aikamme nuorisolle ominaisen korkeapaineisen sieludynnamiikan luoman tuskaisen jännitystilan — runoilijan kutsumuksensa edessä alkavan vaikeimman itsetilityksen. Selkiintymättömälle lukijalle, jonka intuitio ei löydä tietä tähän kaaoksen takaiseen sisäiseen virtaan, jäävät varmaan nämä runot mitäänantamattomiksi.

Tässä yhteydessä on mielestäni syytä, samalla kuin on ilahduttavaa todeta nuoren lyriikan pyrkimys uusille runon valtausalueille, huomauttaa vaarasta, joka on aina uhkaamassa kuumapaloista nuoruutta. Terve aistivoimaisuus on se maaperä ja sanoisinko elämänmulta, mistä tunne, myös omantunnon syvä elämä, saa hedelmällisen palamisvoimansa, ja siksi myös tätä vitaalista vaistonviljelyä on vaalittava. On mielenkiintoista jäädä odottamaan jaksaako Lea Sarasto nousta elävän, runoilijakutsumuksestaan tietoisen luomisvoiman asteelle vai vajoaako dilettantisten säkeiden sorvaajaksi, mihin hänelle jo muodon hallinnan helppouden ja ohuen laatunsa johdosta on epäilemättä suuri vaara olemassa.

Y. K.

Syömälakko

Korjaa ruokasi, äiti!
Näin lapsen katse,
käden heikko liikahdus puhuu.

Ja vaimot istuvat kahviaan juoden,
sieluissa suru.
— On lapsesi sairas,
huokaa ystävä harras.
— Ei syö, ei puhu,
itkevät äidin silmät.
— Mitä rahasta täällä!

Vaimot istuvat kahviaan juoden,
hyvät, huolehtivaiset.
On kerjäläistyttönen oven avannut
hiljaa
ja arkana astunut kynnyksen yli.
Häntä kukaan ei näe.
Vain jossakin kuvastin kielii
ja kohtaavat toisensa
kahden lapsosen enkelinsilmät.

Taas kuvastin kielii.
— Pian kasvojen vavahdus on ohi,
sydän, pienten, pelosta pusertunut
kokoon.
— Köyhiä, köyhiä vaimot itsekin ovat,
heillä mitään ei ole antaa.
Vain köyhinä, armoa kerjäten
käyvät he Herransa eteen.
Mutta kahden lapsosen
enkelinsilmät kyyneliin hukkuu.

Korjaa ruokasi, äiti!
Pian soittavat kirkonkellot.
Niin kaunis, kaunis on lapsi!
Herra omansa korjaa,
itkevät haudalla vaimot.
Ja pappi Luojan kukkatarhoista
kovin kauniisti lukunsa lukee.
Näin käyvät he armoa kerjäten
Herransa eteen.

Yrjö Koivukari.

Ahjon seuraava numero ilmestyy joulukuun alussa. Tämän numeron mukana seuraa v. 1937 tilauslista.

Uuden leipomomme
KAHVI- ja RUOKALEIPÄ
Osuusliike
LEIVOKSET ym valmisteet
ARINA RL ovat tosihyviä

OULU 1936 - KIRJOLA Oy:n KIRJAPAJNO

Ideologiat ja kompleksit

Ihmisten aivoihin juotetaan ideologioita, joiden tuottamat "kompleksit", harhautumat ja umpisolmut takaavat lihavan leivän ideologioitten kasvattajille. Jokaisella täytyy olla ideologiansa, johon uskoo, ilman ideologiaa ei kukaan elä.

Me elämme ideologioitten murtumisen aikaa. Kaikki arvot, kaikki uskomukset otamme joka päivä uudelleen tarkastettavaksi. Olemme usein synkkiä, olemme nihilistejä, vaadimme kaiken vanhan alas repimistä ja sijalle perusteellisesti uutta tietämättä itsekään, mitä tuo uusi on oleva. — Siunatkaamme tätä nihilismin ja valheideologioitten murtumisen aikaa! Vain "kompleksien" hajaantumisen kautta avautuu meille selkeneminen, löydämme uuden moraalin, uuden voiman lähteille tien.

Pekka Räsäsen perilliset

Kulta ja kellosepän liike

Rovaniemi - Puh. 45 ja 106

Parhaiten lajiteltu varasto alaan kuuluvia tavaroita. Monenlaisia sähkölamppuja ja pattereita. Valokuvauskoneita ja tarpeita. Silmälaseja myös lääkärin määräyksestä.

O.V. Lehto Oy

TUKKU- JA VÄHITTÄISKAUPPA

KEMISSÄ

Rovaniemen Osuuskauppa

R. L.

PERÄPOHJOLAN TAVARATALO

Poronlihaa, muistoesineitä ym Lapintavaroita muualle Suomeen

täyttää korkeimmat vaatimukset kestävyyttä, joustavuutta ja vettymättömyyttä silmälläpitäen. Siksi tähän arvoon korotetaankin

OULUN ÅSTRÖMIN
"PALLAS"-
JA
"AHMA"-
ULKOILUKENGÄT

»AHMA» on mustaa kromirasvanahkaa ja »PALLAS» ruskeata »Petsamo»-rasvanahkaa. Molemmat kenkälaadut on valmistettu anturoihin kiinnitettäviä suksisiteitä varten

»PORONKUVA»
takaa laadun.

ÅSTRÖM & ÅSTRÖM O.Y.

Mistäkö
Soittimia

NO TIETYSTI
WESTERLUND'ilta
Oulu, Asemak. 15. Puh. 1036

Hämäläin
Sähköliike

KAUPUNGIN KESKUSTASSA

TUNNETTU JA SUOSITTU LIIKE ALALLAAN

Oulun Kemikalikauppa O.Y.

Oulussa, Kirkkokadun ja Pakkahuoneenk. kulmassa

Puhelin 374

Pohjois-Suomen suurin erikoisliike. Suuri ja monipuolinen varasto. Tampereen Rohdoskauppa Oy:n tukkumyynnin välittäjä.

Hinta 4 mk.

Kirjala Oy, Oulu